

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Directoraat-Generaal Klimaat & Energie
De heer M. Hoenders, MBA
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Cc:

*Drs. P.M. Spijkerboer, Directeur Duurzame Leefomgeving en Circulaire Economie, Ministerie van
Infrastructuur en Waterstaat*

Drs. G. van Hooijdonk, Directeur Natuur, Ministerie van LNV

*Ir. M. Durville, Hoofdingenieur-directeur Water, Verkeer & Leefomgeving, Rijkswaterstaat Water, Verkeer
en Leefomgeving, locatie Lelystad*

Datum : 12 december 2023
Kenmerk : 1782-23
Uw kenmerk : n.v.t.
Contactgegevens : Bernhard Oosting (bernhard.oosting@vogelbescherming.nl)
Betreft : Oproep tot stopzetting zonne-atollen verkenning Wieringerhoek (IJsselmeer)

Geachte heer M. Hoenders,

Graag vragen Vogelbescherming Nederland, Landschap Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, It Fryske Gea, Sportvisserij Nederland, PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, de IJsselmeervereniging, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland, Natuur en Milieufederatie Flevoland, de Nederlandse Producentenorganisatie Visserij, Hiswa/Recron, de Nederlandse Vereniging van Toerzeilers en de Vereniging voor Beroepschartervaart uw aandacht voor het volgende.

Op dit moment bent u betrokken bij een integrale verkenning naar de mogelijke ontwikkeling van een zonne-atollenpark voor de kust van de Wieringermeerpolder in het open Natura2000 gebied IJsselmeer. Dit in relatie tot het programma Energie op Rijksgrond (OER) en een verzoek, naar wij vernomen hebben, van de provincie Noord-Holland, om de kustzone langs de Wieringermeerdijk in het IJsselmeer als projectlocatie daarin op te nemen.

Wij roepen u op om te stoppen met het huidige verkenningsproces. Wij vinden dat het Natura2000 gebied IJsselmeer en de weidsheid van het open water moeten worden ontzien. De Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk, waarin acht natuurorganisaties samenwerken, heeft bijvoorbeeld eerder al gewezen op een alternatieve aanpak. Een aanpak waarbij het Natura2000 gebied IJsselmeer en de weidsheid van het open water bij voorbaat worden ontzien. Kortom er zijn andere mogelijkheden om de energiedoelen te halen.

Vogelbescherming Nederland heeft namens partijen uit deze coalitie meermaals tevergeefs geprobeerd om op ambtelijk niveau met de betrokken instanties in gesprek te komen. Ondertussen loopt het proces door. Dat vinden we zeer zorgelijk. We doen daarom tevens hierbij een hernieuwde oproep tot een gesprek.

Ons standpunt is beargumenteerd en onderbouwd in de position paper zonne-atollen Wieringerhoek. Deze vindt u als **bijlage 1** bij deze brief.

Onderstaand gaan we kort in op onze argumenten en motivaties.

1. Beschermdenatuur en actueel beleid

Voor beschermde natuurgebieden, zoals het Natura2000 gebied IJsselmeer, geldt primair het natuurdoel. Vanwege de impact van energieopwekking op de natuur komen deze gebieden als laatste in aanmerking voor de opwekking van energie. Een benadering die ook duidelijk terug te lezen is in de recente 2^e zonnebrief aan de Kamer van Minister Jetten (Kamerstuk 32 813, nr. 1218)¹.

We zien dat t.a.v. het plan voor zonne-atollen in het IJsselmeer de stappen 1 t/m 3 zoals genoemd in de brief zijn overgeslagen. In de zonnebrief wordt bovendien een voorbehoud gemaakt ten aanzien van de uitrol van zonneparken op binnenwateren vanwege het gebrek aan kennis van *ecologische* effecten. Dat betekent ook dat het voorzorgsbeginsel van toepassing is.

Onlangs heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mede namens de Minister voor Klimaat en Energie (K&E), de Kamer² geïnformeerd over de uitkomsten van de overleggen met de koepels over het juridisch verankeren van de aangescherpte voorkeursvolgorde zon zoals toegezegd in de zonnebrief van 6 juli 2023. Dat houdt in dat ruimte voor energieopwekking via zon gezocht moet worden buiten natuurgebieden.

2. Grote projecten in het IJsselmeergebied

Voor nieuwe voorgestelde grote projecten in het IJsselmeergebied dient in eerste instantie onderzocht te worden *of* daarvoor een plek is in het gebied, rekening houdend met andere functies en belangen, en *waar* die beste plek zou kunnen zijn. Deze aanpak staat beschreven in de Handreiking Omgevingskwaliteit IJsselmeergebied (bijlage 3) en komt voort uit de Agenda IJsselmeergebied 2050, vanuit de ambitie Landschap van wereldklasse. Dat is hier niet gebeurd. De provincie Noord-Holland en de gemeenten Hollands Kroon en Medemblik hebben samen met vele andere overheden hun handtekening gezet onder de Agenda IJsselmeergebied 2050. Dit betekent dat het OF en Waar vraagstuk besproken moet worden in de agenda IJsselmeergebied, en niet binnen de muren van EZK. Deze vragen moeten eerst bediscussieerd zijn, alvorens men verder gaat met het proces. Deze discussie heeft echter niet plaatsgevonden.

Voor velen, zoals toerzeilers en overige waterrecreanten is de open ruimte en de weidsheid van het IJsselmeer van onschatbare waarde. Na het windpark Fryslân verdraagt het gebied niet nog zo'n drastische ingreep als in de vorm van een zonne-atollenpark.

De ambitie qua energieopwekking in het zonne-atollenplan Buitendijk valt bovendien buiten het aanbod van de RES-regio Noord-Holland Noord zelf. Er is daarom ook geen reden dat men zich uitsluitend zou moeten richten op de Wieringerhoek.

3. Het Alternatief: Achteroeverconcept en Multifunctionele Achteroever Wieringermeer

De groene organisaties hebben twee jaar geleden een alternatief gepresenteerd: **Multifunctionele Achteroever Wieringermeer**³ (bijlage 2). Dit alternatief is gebaseerd op het zogeheten achteroeverconcept waarbij op basis van bouwstenen een gebied binnen de dijken wordt heringericht voor duurzame functies: energieopwekking, natuurontwikkeling, ecologische verbindingen met het IJsselmeer en mogelijke toepassing van natte teelten en/of natuurgerichte recreatie. Via deze toepassing kan het ecologisch natte natuursysteem van het IJsselmeergebied kwalitatief worden versterkt zonder dat dit ten koste gaat van de bestaande natuurwaarden. De versterking betreft onder meer de verbetering van de visstand en van de zoö- en fyto-benthos. Hiervan kunnen de vogelsoorten waarvoor het IJsselmeergebied als Natura2000-gebied is aangewezen profiteren. Het huidige beheerplan geeft aan dat de hoeveelheid beschikbaar voedsel voor watervogels een belangrijk knelpunt is voor het kunnen behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor dit Natura2000-

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/f5e579da-c9ce-4ce2-aad1-425968367b04/file>

² <https://open.overheid.nl/documenten/5421fe0d-fb6f-4c83-bb80-f4546457578a/file>

³ <https://www.mnh.nl/wp-content/uploads/sites/15/2021/10/210705-mailversie-Ruimtelijke-verkenning-Multifunctionele-Achteroever-Wieringermeer.pdf>

gebied⁴. In de derde tranche van de PAGW is dit jaar en preverkenning rond het achteroverconcept gestart.

Aansluitend op de eerste twee genoemde punten lijkt het ons niet meer dan logisch dat dit alternatief en ook andere mogelijke alternatieven in een voorstadium worden betrokken bij de verkenning van locaties voor een groot project in het IJsselmeergebied.

4. Wieringerhoek: hotspot voor watervogels

De Wieringerhoek is van groot belang voor de Natura2000 instandhoudingsdoelstellingen van het IJsselmeer. Het gaat om duizenden vogels die hier foerageren, rusten en ook ruïen en die belang hebben bij open water. Het leefgebied van deze vogels is al behoorlijk verkleind door de bouw van Windpark Fryslân. Het IJsselmeergebied is één van de belangrijkste overwinteringsgebieden in Europa van de toppereend. Voor de kust van de Wieringermeerdijk komen grote concentraties voor, tot tienduizenden exemplaren. Dat betekent dat deze omgeving essentieel is voor de populatie aan toppereenden in het IJsselmeergebied zelf, voor de totale populatie in heel Nederland en ook in Europa.

Kortom het is de allerlaatste locatie waar je aan zou kunnen denken als het gaat om een grootschalige industriële ontwikkeling, omdat die het leefgebied van vogels nog verder zal inperken. Een ontwikkeling die onder meer zorgt voor verstoring (bij aanleg en onderhoud, obstructie/barrière vorming, versnippering leefgebied), areaalafname open water, verandering van de waterhuishouding.

Toppereenden en ook de andere watervogels staan al onder een steeds toenemende druk door windturbineparken in het IJsselmeer, zoals bij de Friese kust en in het zuidelijke deel van het IJsselmeer. Nieuwe ingrepen in het leefgebied zijn daarom niet wenselijk en intensivering van de recreatie, die het zonne-atollenproject in de Wieringerhoek mogelijk wil maken, evenmin.

Afbeelding 3.12 Overzicht vogelhabitats en soorten in de Wieringerhoek

Bron: Verkenning Wieringerhoek, Basisstudie systeemfunctioneren. Rijkswaterstaat Midden-Nederland, 19 november 2019

- ⁴ In de derde tranche van de PAGW is dit jaar en preverkenning rond het achteroverconcept gestart.

5. Natura2000-beheerplan IJsselmeergebied

Het Natura2000-beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023 wordt momenteel verlengd tot het moment dat het nieuwe beheerplan klaar is. In de tussentijd wordt door het bevoegd gezag op basis van evaluaties, studies en monitoring nagegaan wat er in de komende beheerplanperiode nodig is qua beheer en maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen halen. Wij staan op het standpunt dat er in de tussentijd *geen* onomkeerbare besluiten of ontwikkelingen mogen plaatsvinden die een grote impact kunnen hebben op het Natura2000 IJsselmeergebied, zoals in de vorm van een zonne-atollenproject. Gelet de behoud- en hersteldoelen voor de soorten die van open water afhankelijk zijn is er in de Wieringerhoek geen ruimte voor een dergelijk groot energieproject.

Wij vinden dat er alle aanleiding is om met u op korte termijn een gesprek te voeren. Wij hopen dan ook binnen twee weken na ontvangst van deze brief een positieve reactie te krijgen op ons verzoek tot een gesprek.

Mede namens de volgende organisaties:

Landschap Noord-Holland,
Vereniging Natuurmonumenten,
It Fryske Gea,
Sportvisserij Nederland,
PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland
de IJsselmeervereniging,
Natuur en Milieufederatie Noord-Holland,
Natuur en Milieufederatie Flevoland,
de Nederlandse Producentenorganisatie Visserij,
Hiswa/Recron,
de Nederlandse Vereniging van Toerzeilers,
en de Vereniging voor Beroepschartervaart.

Met vriendelijke groet,

Manon Tentij
Afdelingshoofd Bescherming Vogelbescherming Nederland

Bijlage 1: Position paper zonne-atollen Wieringerhoek

Bijlage 2: Ruimtelijke verkenning Multifunctionele Achteroever Wieringermeer

Bijlage 3: Brochure omgevingskwaliteit IJsselmeergebied